

Organikus Ornemens

Tóth Judit

Pécsi Tudományegyetem Művészeti kar

Szobrászművész szak, V. évfolyam

Mester: Dr. habil Lengyel Péter adjunktus

Az egyetemi tanulmányaim kezdetén, mint szobrászhallgató, leginkább a forma, a plasztikusság és a tömegesség érdekelt. A felületek kezelésére, az anyag tényleges megmunkálásán kívül nem fordítottam nagyobb figyelmet. Sokféle anyagot használtam (kő, fa, fém, agyag), melyeknek pusztán anyagi tulajdonságaik megfelelték az igényemnek. Nem különösebben foglalkoztam az önmagában hordozott színnel vagy mintával, inkább csak rácsodálkoztam egy szép faerezetre vagy egy kő évmilliók alatt kialakult rétegződéseire. A felületeket legfeljebb csiszoltam, de meghagytam magát az anyagot tényleges valóságában. Mivel magával a festéssel, festészettel sosem foglalkoztam mélyebbre hatóan, nem fogalmazódott meg bennem a festett szobor igénye sem.

Az elmúlt másfél, két évben azonban ez a gondolkodás megfordult. Festői eszközökhöz nyúltam, ekkor leginkább még csak 2 dimenzióban, s élveztem a színek egymásmelletti tobzódását. Egyre inkább furdalt a kíváncsiság, hogy hogyan lehetne az addig általam komplexnek hitt szobrokat továbbfejleszteni egy számomra ismeretlen irányba. Ekkor fogalmazódott meg bennem a kérdés: hogyan lehetne legideálisabban ötvözni a szobrászat térbeli mivoltát a festészet síkbeli megoldásaival. A környezetemben nem igazán találtam példát ilyen jellegű plasztikák megvalósítására, így teljes mértékben saját megérzéseimre alapoztam a kérdésben való elmélyedést. A mű elkészültét mindig hosszadalmas gondolkodás és tervezés előzte meg: a felvetődött dilemma alapos körüljárása, papírra vetése, makettben való megfogalmazása. Tehát a folyamat több lépésből áll, mivel a tematika összetettebb annál, minthogy egyszerűen fogom a festéket, s megfestek egy szobrot.

Az első tudatosan színezett alkotásomat egy-két évvel ezelőtti nyári alkotótelepen készítettem. Maga az alapforma egy általam kitalált, több, különböző testet egyesítő geometrikus alak volt. A gyönyörű fehér márvány felcsiszolva önmagában is esztétikus lett volna, de a precíz élek és síkok megkívánták a további hangsúlyozást is. Így filccel rajzolt színes vonalhálójával borítottam be, melynek megvolt a maga logikai rendszere. A vonalak három csomópontból, sugarasan terjedtek szét a felületen, s gyűjtőpontjukból nézve a vonalak egyenessé álltak össze, míg más nézőpontból szemlélve a különböző mélységű és dőlésszögű felületeken széttöredeztek.

Második kísérletemben szintén kővel dolgoztam, de sokkal nagyobb méretben. A forma itt is

teljesen általam konstruált és a színezés rendszerének alapját is megtartottam. A különbség viszont abban áll, hogy a leegyszerűsödött vonalrendszer mellett már nagyobb felületeket is bevontam festékekkel. Míg az előző munkánál a filc színezőanyagát a márvány magába szívta – gyapjúfonal hatását keltve –, addig ebben az esetben a csiszolt, illetve festett kő felülete teljesen különböző faktúrát mutat. A kő hajszáltrepedései nem szívják el a sűrű festéket, megváltozik a felülete, rejtve marad. Ebben a munkában benne van a kő megmutatása és egyfajta leplezése is. (Ebből fakadóan felmerülhet a kérdés, hogy lehetséges-e, megengedhető-e az, hogy a nemesnek mondott anyag a maga teljes felszíni mivoltában eltűnjön a szemünk elől és csak egyfajta, festék által létrejött hámréteget lássunk? Mennyire lehet indokolt az anyagnak – például a kőnek – használata, ha festéssel az megszűnik látszani és egyáltalán ettől megszűnik-e a továbbiakban kőként létezni?)

Az első teljes felületen színezett szobromat ezután alkottam meg (a pályamunka). Az előző munkákból kiindulva szintén erősen geometrikus formákkal kezdtem el kísérletezni, de az eredmény nem volt teljes mértékig kielégítő. Az alapformát keresve kezdtem gesztusból körkörös firkákat rajzolni. Ezekből a papírra vetett skiccekből aztán kikristályosodott egy konkrét, egymásra épülő, kisebb nagyobb tojásdad formákból álló kompozíció. Az eddigiekkel ellentétben egy teljesen finom, organikus megjelenés volt kialakulóban. Az első kísérleti forma méretei és arányai nem váltották be a hozzá fűzött reményeket, még a kis kézbe fogható agyagmodellek is monumentálisabbnak hatottak. A kivitelezés folyamán így egyértelművé vált, hogy addig kell növelni a kész mű méretét, amíg csak lehet (illetve ameddig a műteremajtó engedi). Így a mozgathatóság vált az anyagválasztás egyik fő szempontjává. Elengedhetetlen volt a könnyű megmunkálás, könnyen alakíthatóság, az anyag súlya. A választásom így esett a hungarocellre. Mind az anyagbeli, mind a formabeli módosulás indokoltá tette a festés változását is. Egyértelmű volt, hogy az eddig használt logika és struktúra itt már nem alkalmazható. A továbblépés lehetőségét az egész szoborra kiterjedő, összefüggő festésben láttam. Véletlen egybeesés csupán, hogy a munkafolyamat éppen húsvét idején kívánta meg a minta kitalálását (a mű láttán sokan asszociáltak húsvéti tojásra). Egy virágokból, levelekből alkotott füzér került a felületre, melynek alapmotívumait ugyan a népművészetből vettem, de a felrajzoláskor saját magam komponáltam és alakítottam a formára. Az ornamentum elhelyezése szintén fontos kérdés volt. Meg kellett találnom a törékeny egyensúlyt a zsúfolt, giccsbehajló túlzás és a szinte elvesző, kis területre kiterjedő komponálás között. A virágmintát éppen ezért a szoborhoz mérten felnagyítottam, és

kevésbé tömören, kissé széthúzva rajzoltam fel, tudatosan hagyva nagyobb, egységes felületeket. Két színnel dolgoztam: a feketével és az égetett samottos agyag finoman rózsaszínes-sárgás árnyalatával. A fekete színhasználat tudatos volt annak ellenére, hogy sokan nem is tartják igazán színnek. A választásom azért esett erre a színre, mert a formák találkozásait, viszonyait a színmélysége miatt csaknem teljesen el is nyeli és csak a virágminta az, ami vezeti a felületen a szemet, így válik igazán szükségessé a minta. A másik szín a szemnek kellemes kontrasztot alkot a feketével. Nem is rikító, de nem is halvány. A festés folyamatában érdekes volt megfigyelni, hogyan hat egymásra a plastika és annak mintával borított felszíne. A felületre vetített rajzolat a szobrot grafikus jellegűvé teszi, de ugyanakkor egy térben mozgó virágmotívummá alakul.

A téma körüljárása azonban ezen a ponton nem áll meg. Pályaművemhez szorosan kapcsolódik az éppen folyamatban lévő munkám. Ennek az alkotásnak is ezt az organikus formát kölcsönöztem, de a virágmotívumok után visszatértem a vonalrendszerhez. Maga a forma itt is feketében fog megjelenni, ám a vonalhálózat – mintegy a formát lézernyalábokkal felszeletelve –, színes fluoreszkáló festékkel kerül majd rá. Az elkészült szobrot egy teljesen sötét szobában szeretném installálni. A nézőnek semmilyen más támpontja nem lesz a plastikáról, csak a világító csíkok, melyek bár csak részleteket, metszeteket mutatnak meg a formából, végső soron az mégis egy egységes tömeg határait jelölik ki. Úgy gondolom, hogy a koncepcióm lényege itt csúcsosodik ki leginkább.

Munkám alapgondolata, hogy a forma, a színhasználat és a minta szerves egységet alkosson. Lényegesnek tartottam bemutatni az eddigi és az elkövetkező munkáimat is, mivel így értelmezhető és mutatható be leginkább az a folyamat és problémakör, mellyel eddig foglalkoztam. Véleményem szerint jól nyomon követhető az, ahogyan a kezdeti problémafelvetéstől lépésről lépésre próbálom elérni azt az ideális állapotot, amikor egy munkát nem „festett szoborként” említünk, hanem annak minden külső megjelenésére történő utalást mellőzve egyszerűen szobornak nevezhetünk. Az eleinte bizonytalan forma-szín-minta kapcsolatot próbálom oly módon elmélyíteni, hogy azok ne csak hatással legyenek egymásra, de indokolják is egymást, elválaszthatatlanná váljanak.